

ՏՐԱԿՏԱՆԻ ՏՐԱԿՏԱՆԻ

ՕՐԱԳԻՐ

Դատարանական Դատարանական և Զեկարանական

ԵՐԱՅԱԿԱՆ ԵՐԱՅԱԿԱՆ 97

ԵՐԱՅԱԿԱՆ 31

ԵՐԱՅԱԿԱՆ 31

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

20 Յունիս

Այսօր Կոստանդնուպոլսի վեճիկ վրայով դեռ ուրիշներ մը չեղան : Բայց սա օրերս հասարակութեան մէջ այնքան շատ խօսք չըլլար սա բանին վրայով : Կերեայ թէ սա գործքին որոշմունքը հոս պիտի ըլլայ : և կը յուսանք որ շուտով կարգի կը դրուի զայն առանց գէշ վախճանի մը : Թէ որ Դատարանական խանութ անհրաժեշտ պահանջները չընեն : Սահմանադրութեան տէրութեան առած վերջին լուրերը խաղաղութիւն կը գուշակեն . մէկ նոր կուլ մը չէ պատահեր : այլ երկու կողմը շարունակ մէկը զմէկ կը դիտեն եղեր հանգարտութեամբ :

Կերեայ թէ Բ. Գուռը նորէն զբաղած է Լսութեան գործքերուն վրայով : սա օրերս շատ զբոյց եղաւ սա բանին համար թէ խորհրդարանին մէջ : և թէ գետնաներուն հետ եղած զանազան խորհուրդներուն մէջ :

Կըսուի թէ (սամակեան նաւատորմին մէկ մասը զուրա պիտի ելլայ պտոյտ մը ընելու փոխանորդ ծովագետի : Սուստաֆա փաշային հրամաններն տակը :

— Հալիլ փաշան և Բ. Գուռը Գիւթի փաշան հրաման ընդունեցին որ ներկայ գտնուին պաշտօնատարայ մասնաւոր խորհուրդներուն մէջ : որ հոսաբակօրէն միւս խորհուրդներէն ետքը կը ըլլան : Երկրորդ փաշան արդարութեան ատենին նախագահութեան պաշտօնէն զրկուիլէն ետքը տըրեկցաւ սա հրամանը :

— Սուտուլու փաշան որ մօտերս Պաղատի նահանգին մէջ ժողովրդած զօրքերուն հրամանատար անւանեցաւ : անցած հինգշաբթի Բ. Գուռը գնաց : ուր երկար խորհուրդ մը ըրաւ : Լապարքսին և ուրիշ պաշտօնատարներուն հետ : Բայց զօրապետին հրաման եղաւ որ պատրաստուի շուտով ճամբայ ելլալու :

ՄԱԿԵՂՈՒՆԻ

11 Եւնիս, 22 Յունիս

Մակեդոնիայի ներսի կողմերը դեռ զօրք հաւաքելու վրայ են . անանկ կը կարծուի թէ սա բանին նպատակը ուրիշ բան չէ բայց աղէկ կը թուի որ տալ անոնց պատերազմական գործքերու մէջ : Բայց զօրքերուն ներկայութիւնը սա կողմերը շատ օգուտ կընեն : չարագործներուն սանձ մը դնելով . որոնք քանի մը տարի է որ հասարակաց ճամբաներուն վրան ասպատակութիւն կընեն առանց պատիժ մը կրելու . մանաւանդ քաղաքներուն մօտ տեղանքը :

ԼԱՌԵՍՏԱՆ

Պէտրոս 18 Յունիս

Բ. Գուռը . Սելիմ պէյը շարունակ կը պտրտի Լիւանտի լեռի ամեն կողմը ուր գացած է Բարձրագոյն Գրան հրամանով : որպէս զի բնակիչներուն միտքը խմանայ թէ արդեօք Եւսէր փաշան կուլի մի : Բանի մը տեղաւ մտքին վրայ էին . բայց բընակչաց մեծ մասը առանց զանգատ մը ընելու կառավարութեան գէմ, յայտնեցին իրենց փափագը . քրիստոնէայ իշխանի մը կառավարութեան տակ ըլլալու : Սելիմ պէյը քանի մը օրէն ետեւ հոս պիտի գայ Լիւանտի լեռնէն . ու սա բանին համար ինչ ծանօթութիւն որ տայ Բարձրագոյն Գրան մեծոր համեմատ վճիռ մը տըրեկու է :

Լիւանտի գործքերը : որոնք Գալատիոս խրկուեցան մօտ օրերս : իրենց անկարգ ընթացքով շատ տհաճութիւններ պատճառեցին բնակչացը մէջ : և նոր համար երկրին կառավարիչները տէրութեան խմայուցին ժողովրդեան սա բանին համար ըրած գանդանքները :

Քանի մը ժամանակէ ՚ի վեր կը դրուցուի թէ սա կողմերը անգլիական ու գաղղիական պատերազմի նաւեր պիտի գան : Բայց լուրը բերաւ Վեսուլիոս նաւը : որով մէջ էր Բ. Գուռը Լիւանտի անգլիական հիւպատոսը : ու իր ընտանիքը :

ԼԱՌԵՍՏԱՆ ԶԵՂԱՆԵՐ

Պալատի օրագրութիւնները : յունիս 6 թիւով, կը ծանուցանեն թէ Լիւանտի կառավարութիւնը որոշել է որ իր գործքերը Լիւանտի տեղան գուր հանլ տայ : և արդէն Եւսէր Լիւանտի տեղաւ սա բանին համար հրաման խրկել է Դիւլապատ և Խոնտա հար : Սամաւոր նամակներուն նայելով : սա գործառնութիւնը որն որ առանց ուշանալու պիտի կատարուի : մէկ մեծ զգացում մը պատճառեւ է :

ՆԵՂԱՆԵՐ

Մեր վերջին լուրերէն ՚ի վեր փոքր զօրապետը ամենեւին գործողութիւն մը ընելու ձեռք չի զարկաւ : և թշնամիին կողմէն ալ վերստին մէկ նոր յարձակում մը չի պատահեցաւ : Բայց զօրքերը մեծ ներդրութիւն կը կրեն ուտելիքին պակսութեան : և ասկէց զատ ժողովրդներ եղան սաստիկ տաքերէն : Ուղտերուն ալ սոսկալի կոտորած մը եղաւ : և անոնց տեղը ուրիշները ճարեւոյն հարբը չի կայ : փոքր զօրապետը միայն 3500 ուղտ ունի : և 10,000 ուղտ պէտք է իրեն քիչ մը հեռու տեղ երթալու համար : այժմ ուղտ չի գտնուիր որ ծախու առնուի

Թէ և սուղ գին տըրեկու ըլլայ . վասն զի 1839 էն ՚ի վեր անգլիացիք 70 : հազար ուղտի չափ առին սա նահանգներէն : որ ատեն մը 5 հազարէն է . վերջին չէին գործածեր առուտորի և զօրաց բանակներու հարկաւորութեանը համար : սա պատուական կենդանիներէն 50 հազարը մեռան : և հիմայ ամենեւին չի մնաց :

Յայտնի է որ ասանկ վիճակի մը մէջ Գալուքի տիրելու համար բնաւ մէկ շարժումը մը չէր կրնար ըլլալ : մանաւանդ սա եղանակին և առանց բաւական տեղափոխութիւն ընելու : Լիւանտի անգլիական զեռ ետ բաշխու հրաման տըրեկած չէր : բայց միշտ կը պատահէր անոր : քանզի յայտնի կըրեար որ անհրաժեշտ էր առանց վտանգի առաջ երթալ : որ կողմը որ ըլլայ . և սասանկ մէկ գէշ վիճակի մը մէջ կէնալու ջանք ընելու արդեօք հետեանք կուենայ : Կերեայ թէ փոքր զօրապետը կը կրնար անգլիական պատճառով : որ եղաւ թշնամաց ձեռք գերի մնացող բոլոր անգլիացիներուն ազատութեանը համար : կըսուի թէ բոլոր սա գերիները : բայց ՚ի Սաքէնի զօրապետին փօթին զօրապետներէն և բոլոր Լիւանտի ամենեւին ալ ներսի կողմը շատ հեռու տարուի են : բայց աղանները աղէկ կը վարեն եղեր հետեւին :

Լիւանտի տեղան զանքերն գործառնութիւնը : մեծամեծ զօրապետներ կը ներկայացնեն և զրեթէ յոյս չի կար կատարուելու . որովհետեւ աղանները տարապայման պահանջներ կընեն : Սաքէնի զօրապետը : որուն փոքր զօրապետը յանձնել է որ 20 հազար լիւրէ սթէլին մատուցանէ Լիւանտի խանին : անգլիացի գերիներուն ազատութեանը համար : մայիսի 1 ին մեկնեցաւ Դիւլապատի բանակէն : Բայց քիչ օրէն ետեւ խմայուց փոքր զօրապետին : որ Լիւանտի խանը չընդունէր սա առաջարկութիւնը : այլ կը խնդրէ 80 հազար լիւր : և Գալուքի ամենեւին : տարին 20 հազար լիւրայի ռոճիկով մը : Լիւանտի զինուորական անտուկը 60 հազար լիւրէ սթէլինէն է : և 12,000 հազար բաղկացեալ բանակի մը համար : որուն մէկ շարժումն ուճիկը 10 հազար լիւրէ սթէլինէն է : և արդէն մէկ ամսուան ռոճիկն ալ չէր տրուի :

Բարեբաղդութեամբ : Գալուքի մէջ եղած աղանի սաստիկ պատերազմը և երկիւղը որ ունէին անգլիացիք : արդեօք եղաւ որ չի կրցան աղանները վերստին յարձը կելու :

ԼԱՌԵՍՏԱՆ

Լիւանտի և Գալուքի մէջ գործքերը միշտ մի և նոյն վիճակի մէջ են : Խոնտահարի զօրաց կէսը զատուցան որ երթան օգնութիւն հասնին

Բէլաթի կղզիի ու կիւղնիի վրայ յարձակին : Ըստ զօրաց խումբը , որ կը բաղկանայ 5500 հոգիէ , իրեն հրամանատար ունենալով Վայմըր հազարապետը , մայիսի 8 ին ճամբայ ելաւ : Խնամքի ջանաց որ ներգրծին տայ ճամբուն վրայ , բայց վնաս կրելով ետ քաշեցաւ :

ՄԻՆՏ :

Սաստիկ տաքերը արդէք եղան խնորս գետինն և զերբը եղած կռիւներուն : Բիւսիւն ախար Բ. օլէրմէն կոտորած բրաւ առ նահանգիս մէջ , մէկ գետի մը ժողովրդոց կէտը մեռաւ : Բիւսիւն հաւատ անձանց լուրերը կը յիշեն թէ 25000 հոգի բանակ մը Ս. ու լիտէն Հէրաթի վրայ կը թափուի , և թէ շատ կասկածաւոր խորհուրդներ եղեր են Հիպատատի մէջ . ուստի պէտք է որ Ս. Թրամ զօրապետը անհաշու հակողութիւն մը ընէ : Կը հաստատեն թէ Սիլքերը մեծ բազմութեամբ Միւրէի երկիրը մտեր են , բայց անոնց դիտաւորութիւնը չէ իմացեր :

ՊՈՄԳՆ

Հնդկաստանի բնդհանուր կառավարիչը լորտ Լէնպօրտէկ զեւ Միւսհապատ է , որ պիտի կենայ կրտսն , ինչպէս հոկտեմբեր :

Կրտսի թէ Միւսհապատ գաւառին մէջ նոր բառակ մը պիտի կազմեն թշնամիներուն ընթացքը դիտելու համար :

Պոմպայի նոր կառավարիչը , սըր Մ. Բըրիւր , իր ընտանիքովը հասաւ հոս մայիսի վերջերը :

Ուտի թագաւորը մեռաւ , իր որդին յաջորդեց անոր տեղը :

ԶԻՆ

Ըստ երկրի վերջին լուրերը կը ծանուցանեն որ քանի մը անգամ ևս չինացիք զարնուեր են անգղիացոց հետ , բայց միշտ յաղթուելի են :

Կրտսի թէ վեց հազար չինացի-զօրք , Կինկիօյի բերդին 11 մըն մնացած անգ մը գացեր են , որ անգղիական բանակին հետ ունեցած հազարապետութիւնը կտրեն , որպէս զի չինացի բերդապահ զօրքերուն օգնելու : Ըստ լուրով սըր Հըրկ Վոուկ , իսկոյն հազար հարիւր հոգի հետը առնելով նաւը մտաւ , ու շոգենաւ . մը քաշել տալով զանի գետին մէջ , թշնամիներուն եղած տեղը հասաւ . ցամաքը ելաւ , ու ստատիկ ջարդ մը տալով անոնց մնացածներն ալ ցիրուցան բրաւ : Ըստ պատերազմին մէջ , թէ պէտ է թէր հարիւր հոգիի չափ կորսնցուցին չինացիք , բայց ամեն անգամէն է վեր քաշուցին ցըցուցին : Ընդհանրաց կողմէն միակ իրեք հոգի մեռան , ու քառսուն հոգի ալ վիրաւորեցան . հետեւեալ օրը՝ անգղիացիք վերստին քաշեցան իրենց բանակը գացին :

Ուստի կը հաստատեն թէ չինացիք 30 հազար հոգիով բանակ մը կը պատրաստեն Կինկիօյի վրայ յարձակելու համար , և թէ Վոուկ բերդերը ամբողջութեամբ վրայ են . բայց աս լուրը ամեն ինչ համաձայնի այն դիտաւորութեանը հետ որ կրտսն թէ ունին չինացիք , 40 միլիոն թալէու տալու անգղիացոց որ Չինաստանէն դուրս հանեն իրենց զօրքերը ու հաշտութիւն ըլլայ :

Կրտսեղէն նմանապէս որ սըր Հըրկ Վոուկ կը պատ

րաստուի Զեբիանկի նահանգին մայրաքաղաքին վրայ յարձակելու :

Ինչպէս որ քանի մը ատենէ ի վեր կը սպասուէր , անգղիացոց նոր օգնութիւններ հասան . այժմ անգղիացիք Չինաստանի մէջ ունին 56 պատերազմական նաւեր , որոնց 17 շոգենաւեր են , և 15 հազար ցամաքային զօրք , առանց հաշուելու ծովայինները . որոնք պէտք եղած ատեն կրնան ցամաքը ելլել :

Մինչև հիմայ անգղիացիները 8 հազար չինացի սպաննած են , և 1819 թնդանթ առած կամ ոչնչացուցած են : Կինկիօյի վերջին պատերազմին մէջ անգղիացոց ձեռքը ինկաւ թշնամաց բանակին գանձարանը , որուն մէջ միայն 2000 թալէու գտնուեցաւ :

ԱՄԵՐԻԳԱ

Հասարակութիւն Հայթիի :

Ամերիգայի լրագիրները վերստին մանրամասն տեղեկութիւններ տալով աս երկրի ցաւալի դիպածներուն վրայով , կը հաստատեն թէ շատ անկարգութիւններ ալ պատահեր են հոն : Հասարակաց դանձաւորներ՝ կըսեն , բոլորովին կողոպտեցին . ու երկրաշարժութիւնէ կործանեալ տներուն մեծ մասը : յանկարծ հրկիզութիւն մը պատահելով՝ մոխիր դարձան :

Սըր Գոմիսիկոսի վերջին նամակները կիւսացունեն թէ երկրաշարժութիւն մը եղեր է հոն , որ թէպէտ երկու րոպէ բըշեր է , բայց շատ մեծ վնասներ տը վեր է . քաղաքին բնակիչները մեծ վախով իրենց տները ձգեր փախեր են . Սլաննա կոչուած գետը՝ մէկէնմէկ երկու կանգնաշարիէն է վեր լարձրացեր է : Ըստ վրայ քանի մը անգամ հրապարակաւ թափօր ելեր են հոն , օգնութիւն կանչելով աստուածային զթութիւնը աս վտանգներէն ազատելու համար : Կովկաս ու Սանդիակօ քաղաքներուն մէջ 2000 հոգիէն է վեր կորուելի են , մանաւանդ եկեղեցիներուն մէջ՝ որ հիմնադրուած եղեր են :

Մօնթիս Կալիֆօրնիոյ լրագիրներով , Կալիֆօրնիայի հիւպատոսը իր գոտորը կորսնցուցեր է Կալիֆօրնիայի երկրաշարժութեան ատենը . Կալիֆօրնիայի հիւպատոսը իր բոլոր անովը աւերակներուն տակը մնացեր է . Կալիֆօրնիայի հիւպատոսը թէպէտ ազատէր է , բայց իր ընտանիքը բոլորն ալ զոհ է վեր են աս աղետալի դիպածին :

ԶԱՄԻՌՆԻՒ

31 Յուլիս :

Տեղոյս Տանիմարայի հիւպատոսարանին առաջին թարգման Տիւլիէրեան հայկազուն յարդի Յովհաննէս աղան , անցած շաբաթ մեծ հացկերոյթ մը բրաւ Բ. օլէրմէնի իր գեղի տունը , Կ. Բարձրութեան Տանիմարայի Հէզ տը Բ. ասէլ Գրէտէրիթ թագաւորին իշխանին . որուն հետն էին նաեւ Կոստանդնուպոլսոյ զեսպանը ու տեղոյս հիւպատոսը Նոյն տեղութեան , նաեւ մօտիւ Պրոնզ անգղիացի հիւպատոսը և ուրիշ քանի մը երեւելի անձինք : Շաշը լըմնալէն ետքը՝ Կ. Բ. հաճութիւն ցուցուց թիւ մը պտրտելու . ուստի բոլոր ընկերութիւնը ձիերը հիծնալով մերձակայ գետերը փոխարկուելու ու ըջբըլար գացին , ուր տեղանք ևս արժանա

ւոր կերպով պատեցան յիշեալ Տիւլիէրեան Յովհաննէս աղային հոգողութեամբ : Կ. Բարձրութեան մարդասիրական խոնարհութիւնը , անշուշտ գովութեան ու երախտադիտութեան արժանի է :

Վրանտար օրագրութեան մէջ կրկնադարձի հետազոյ յօդուածը թայմզ գետին մէջ շրջանաւորուն երթնելու խնամքը վրայ :

Կ. Բ. ասէլ մեծ նաւ ու շատ ալ պղտիկ նաւեր կը նաւարկեն ամմեն օր Կոնստանդնուպոլսի ու Կրէնիլիէի մէջ , 16 նաւ Կոնստանդնուպոլսի ու Կրէնիլիէի մէջ : Ութը հատ ալ ճամբորդները կը տանին Սիւնէս : Սարկազ , Ռամսիւզ ու Տուլիէզ : Երեւոյի նաւարկութեան ընդհանուր ընկերութիւնը 49 մեծ շոգենաւ ունի . ասոնք միայն մէկ նաւատորմի մը կը բաղկացնեն , որու նմանը ուրիշ տեղութիւն մը չունի : Որոնք շաբաթ մէկ միլիոն իրէ սթէրլինի ասարանք կամ ճամբորդ կրտսնին , ու տարին 50 հազար իրէ սթէրլինէն է վեր ծախք կրնեն ածու իր համար : Կալիէյ ի վատ ուրիշ յիշուած մեծ շոգենաւ առեւտրութեան համար կրտսնին Կոնստանդնուպոլսի ու Կրէնիլիէի մէջ : Ուրիշ տարիներ նաւարար (Էէտէկ) նաւեր ալ գատ կրտսնին , նաեւ քաղաքէն համար Կրէնիլիէի ու Կոնստանդնուպոլսի նաւարանները . ասոնց մէջ երաւունք ինչպէս հարիւր ձիու դրութիւն ունեցող կայ : Կ. Բ. ասէլ խիստ պղտիկ նաւեր թայմզ մէջ մայրաքաղաքին հետ կը հաղորդակցին , Կոնստանդնուպոլսի նաւահանգիստին ինչպէս Կ. Բ. ասէլի արեւմտեան արեւարձանը : Կրէնիլիէի ալ շարունակ կը թան կուգան Վարանտի ու փիւրկէնի մէջ , ու հինգ նաւ ալ տաներկու մընէն է վեր ներս կը թան ինչպէս Ռիշմոն , ուսկից գետին մէջ ալ շոգենաւերը առաջ չեն կրնար երթալ . կան նաեւ անթիւ առեւտրատուր պարքաներ , որոնք միշտ թայմզ գետին մէջ կը նաւարկեն :

Կալիէյի տուած լուրերին 18 յուլիս , երեւելի դիպած մը չեն յիշեր :

Կոստանդնուպոլսի 500 հազար ֆրանք խրկեր է փարիզ՝ Ռոզիլիո վաճառականին , իրեն փոխ առած դրամին և տոկոսիքներուն համար . որուն վը ճարելու ժամանակը օգոստոս ամիսըն մէջ է . տակաւին մէկ միլիոն պէտք է այս պարտքը հատուցանելու համար . բայց կը յուսուցի կրտսն որ այս գումարը Կալիֆօրնիայի կառավարութիւնը վճարէ :

Յունաստանի մէջ՝ չորս նոր օրագրութիւն հրատարակեցան մօտեւ , երկուքը Կալիէյի մէջ Կալիֆօրնիայի , և Կալիֆօրնիայի փոքր անունով . երկուք ալ Պատրասի մէջ՝ Պրապուր և Կ. Բ. ասէլ փրօքէն :

Կալիֆօրնիայի տեղութիւնը Միլիթրիական ծովումէջ ունի հիմակ՝ 11 մեծ նաւ , 5 ֆրէկաթ , 4 պուլք , 9 պատերազմական շոգենաւ , 3 թղթատար շոգենաւ , բոլոր նաւատորմը 1260 թնդանթ կը պարունակէ , 10300 հոգի , ու 2070 վինտր :

Կրտսը պակաս չէ միշտ Կոնստանդնուպոլսի մէջ և ուրիշ տեղանք :

Հէս Կ. Բ. պատահեցաւ մէկ կրակ մը՝ 6 յունիսի , որ իրէ ժամ տեւեց , ու 300 տուն , 150 խանութ մոխիր դարձուց :

Կրտսի մըն ալ պատահեցաւ Կ. Բ. ասէլի արեւարձանը (Սաքսոնի) , Կէս գիշերուան ատեն , երբոր

բոլոր բնակիչները խորունկ քնոյ մէջ էին . ու ջուրը խիստ քիչ ըլլալուն համար մանաւանդ արեւելեան հող մը սաստիկ փշելով, անանկ շուտով տաքածեցաւ բոցերը՝ որ բոլոր արուարձանը մոխիր դարձաւ բոցի մը տներէն ի դատ : Իրեք հոգի էլ ընցաւ կապիկն մէջ, շատ անձինք ալ սաստիկ փշաւորեցան ու դրեմէ ամենեքեալ կործնուցին իրենց ունեւածնին, ու հարիւրաւոր անձինք յետին խոշորեան մէջ մնացին :

Վենետիկէն կը գրեն, 27 յունիս :
Կալիպոլի մէջ Ռէսցո քաղաքը բոլորովին այրելիցաւ . վնասը 750,000 ֆրանքի կը հասնի :

Լանտուր (Պալիւնա) 23 յունիս :
Մտուա 19 ին կէս օրէն ետեւ սաստիկ հովի մը ատեն կրակ պատահելով, մեր քաղաքին բոլորովին ընդարձակ տեղ մը աւերակ դարձաւ .
— Վալէյ քաղաքին մէջ բամբակ մանուշակ երեւելի գործարան մը այրեցաւ մոխիր դարձաւ . 500,000 ֆրանքի կը հասնի առ զինք :

Շաբաթ առտու Պիրմիկհամէն կուէջսըրը երեք երկաթի ծախքուն վրայ երբոր բազմաթիւ կաւքեր ծամբորդներ և վաճառքներ բեռնաւորած արագութեամբ կերթային, յանկարծ կաւքերը քաշող մեքենայէն կոյծ մը ցաթ կելով վաճառքները բռն կեցան . լման չորս կաւք այրեցան իրենց մէջի ապրանքովը . բարեբաղդութեամբ ծամբորդները կալող եղան աղաթիլ առանց մէկ վնաս մը կրելու : Կը հաստատեն թէ 600-800 լիւայի կորուստ եղաւ :

Վենետիկէն կը գրեն : Ըս օրերս տարօրինակ դիպում մը պատահեցաւ քաղաքի մէջ : Կարմեղեանց մենաստանին միանձնուհիներէն 90 տարեկան պարտաւ միանձնուհի մը բոլոր աղաները նորէն բռնուի են : Ըս նոյն միանձնուհիին իր հասակին 47 և 63 տարեկաններ ալ աղաները փոխուի են . ուստի իր կենացը մէջ չինք անգամ աղաները փոխուցան : Երբեք ալ մենաստանին բժիշկը՝ որ 87 տարեկան է և 52 տարեկան հետեւ մենաստանին կը ծառայէ, մէկ գրքի մը հրատարակեց առ միանձնուհիին իրեք անգամ տարօրինակ կերպով աղաները բռնուելուն վրայ :

Պիլյոն օր մը ժուռ գալով Լուէնա գետին երբեք փոխուի իր գրադրելին հետ, որ էր անապարծ երկաստարգ մը, հարցոյց տակաւ Պիլյոնին : Իր ջապէս ինչ կընէք հրամաններդ, որ ես կալող չըլլամ ընելու : — Որովհետեւ կը հարցընես, և սեմ քեզի . պատասխանեց Պիլյոն, ես կընամ ընել իրեք բան, որ զուն ամենեկին չի պիտի կընաս : — Կաղաչում տեղութեանդ ըսէք ինձի զանեք, ըսաւ փոխտոմարի : Պատասխանեց Պիլյոն . Լողալով առ գետին անցնել, ատորձանակով ճրագ մը մարիլ քսան քայլ հեռու տեղոյ . ու անանկ քերթուած մը շաքարէր, (իր Քորաթո կոչուած առաւայելը անհարկելով) ուսկից մէկ օրվան մէջ տասներեք հազար օրինակ ծախի :

Լազիպուսի փողան ու հազարաւոր թեան համար եղած միջոցները :
Հազարաւոր թեան միջոցները Լազիպուսի մէջ ասանք են :

1. Փաշայի նամակներուն փողան Ղէքսանդրիայէն Կահիրէ :

2. Եւրոպական փողան նոյն քաղաքներուն համար :

3. Սենտարի մէջ Քարդուլ խրկուելու նամակներուն փողան :

4. Մեղրիայի թղթաբեր նաւերը Վերուլի համար :

5. Վաղը իսկան շոգենաւը Մարտատանի համար :

6. Մեղրիական շոգենաւերը Մեղրիայէն Ղէքսանդրիա, ու Սուէզէն՝ Պոմպա ու Կալիպոլա :

7. Հեռագիր գործիքը (Թէլեգրաֆ) Ղէքսանդրիայէն Կահիրէ :

Փաշայի փողան ամեն օր կերթայ Կահիրէէն Ղէքսանդրիա, ու Ղէքսանդրիայէն Կահիրէ կաւալարութեան նամակները կրտանի թղթատարներով, որ 115 մղանի չափ ծամբայ կառնեն 38 կամ 40 ժամու մէջ :

Եւրոպայի փողան մանաւոր գործառնութիւն մըն է, 16 տարի է որ հաստատուեցաւ, հիւսիստարեւելուն ու վաճառականներուն ստորագրութեամբ : Իր թղթատարները, որոնք շաբաթը չորս անգամ կը մեկնեն, 60-65 ժամու մէջ կերթան Ղէքսանդրիայէն Կահիրէ :

Քարդուլի փողան, որ մինչև հիմայ ամիսը անգամ մը կերթար, հիմայ երկու անգամ կերթայ, ու տաճիկ ուղտ ալ կը բանեցնեն : Քարդուլ Սէտամի նոր մայրաքաղաքն է Կեղոս գետին ճերմակ ու կապոյտ ջուրը մէկտեղ խառնուած տեղը, և աս գաւառին ինչհամար կաւալարութեան աթոռն է, շատ ընդարձակ, ու Լեթալիայի առեւտուրին տեղը : Ըս հասարակաց համար հաստատուած է բոլոր կաւալարութիւնը մանաւոր անձինքներու նամակները ճիւղ կը խրկեն : Ըս փողան տաճիկ ուղտերու Սաիտ, Կուբիա, Տոնկոլայ ու Վերպա քաղաքներուն ալ կը ծառայէ : Քարդուլն Տարֆուս ու Քորտուլանէն Մեքէէ հանուաւոր փողան մը չի կայ . նամակները կը խրկուի սուրհանգողներու ու տաճիկ ուղտերու հետ :

Թղթաբեր նաւը՝ որ մէկ անգամից վաճառականի մըն է, որ Ղէքսանդրիա կը բռնուի, անգղիացոյ ծովագետը հաստատեց զայն 1840 ին, ամիսը անգամ մը տանելու Լազիպուսէն Պարտաւէն Կալիպոլա, Կերուլի հասած նամակները . ու նաեւ Մեղրիայէն Ղէքսանդրիա եկած նամակները շոգենաւերով նոյն քաղաքներուն համար . տարին 60 անգամ լծարուելով : Ըս նաւը պարտաւորութիւն ունի սպասելու Ղէքսանդրիա անգղիական շոգենաւերու հասնելուն, ու ծամբայ ելլալ Վերուլի երթալու անոնց հասնելէն 12-18 ժամ ետքը, Վերուլի ալ պիտի սպասէր Լազիպուսէն փողին ու ետքը Ղէքսանդրիա դալ, անգղիական շոգենաւին՝ Մեղրիա մեկնելէն առաջ . բայց որովհետեւ հնգից Մարտատանի փողան երբեք կը հանգիստէր որ շատ կը շանար . անոր համար վերցընեցաւ սահմանափակ նամակներ հոն հասնելուն պարտաւորութիւնը, աս բանին համար չափաւորապէս վարձքէն պակսեցին լով : Ըս առաջատուաւոր նաւը Մարտատան կրտանի ու կը բերէ, նամակ, բեռ և ծամբայ իր յատուկ հաշուին, ու մեծ շահ ալ կընէ : Մանաւոր մարդիկներու նամակները, վաճառքները, ու ծամբորդները՝ առանց համաձայնութեան շատ վարձ (նաւուն) կը վճարեն : Վաղը իսկուց շոգենաւերուն երթեկուծիւնը Մարտիկայէն Վալիպա ու Սիրա, ու անկէց Ղալիք ու Կոստանդնուպոլիս ու նաեւ Ղէքսանդրիա, շատ հարկաւոր են Լալլալայի առեւտուրին : Մեկնէ ամսու 4-14-24 ին Ղէքսանդրիա կը հասնի մէկ շոգենաւ մը ու կը մեկնի 7, 17, 27 : Ըս միայն նամակ գրում ու ծամբորդ կառնէ : Բայց վաճառք ամենեկին չառնէր : Կալիպոլիս ծախքը՝ առաջ շատ էր, բայց երկու տարի է որ պակսեցաւ : Ըսկէց մեծ քան մը չեն շահիր, հապաղում տանելէն և մանաւանդ ծամբորդներէն :

Լազիպուսէն ու Մեղրիայէն եկող գացող ծամբորդներուն թիւը այնքան էլ վերցաւ, որ անգղիացոյ շոգենաւերուն մէջ տեղ չի մնալուն ստիպեցան զաղը իսկան շոգենաւով երթալու : Ղանապուր հորդները շատ կը զանգատին նաւի պաշտօնատէրներուն յանդուգն վարմունքին համար, կերակուրներուն ու գէշ ծառայութեանը . անանկ որ՝ ու կընայ, ուրիշ աւիթի մը կոպտեք իր ծամբորդութիւնը ընելու :

Ըս ջիւր երկու տարեկաններուն մէջ Վաղը իսկի կաւալարութիւնը 1,700,000 ֆրանք վնաս ըրաւ : 1840 էն ետքը իր շահը օրէ օր կը վերցնայ ու մէկ միլիոն ֆրանք է վերցնեցաւ պիտի ըլլայ անկէց, որոնք բաւական չեն առջի վճարէն մէջ գնելու մեքենաները ու նաւերը :

Մեղրիացոյ շոգենաւի նաւարկութիւնը Ղէքսանդրիա ու Սուէզէն Պոմպա ու Կալիպոլա, Վերուլի մէջ աս տեսակ գործառնութիւններէն ամենէն մեծն է . ինչու որ խելքէ գոլա յառաջադիմութիւն մը ըրած է :

Ըս կարգադրութիւնը սկսած ատենը 1838 ին Մեղրիայէն մէկ անգամ մը 32 ծամբորդ եկան ու 9 փոքրիկ սնտուկ նամակ Լազիպուսէն համար, հաղել կը կարծուէր թէ աս թիւը չորս տարւան մէջ պիտի քաւապատիկ էլ վերցնայ : Լիմայ Մեղրիայէն Ղէքսանդրիա հասած շոգենաւը աս տարւան մայիսի 18 ին 82 ծամբորդ բերաւ առջի տեղին համար, ու շատ ալ ուրիշ տեղերու համար . այնքան նամակներ ալ բերաւ որ 6500 անգղիացոյ լիւրա կը կըրէ . Ըս ին, ու մայիսի 25 ին 171 ծամբորդ առաւ ու 17 ուղտի բեռ նամակ, որոնք Լազիպուսէն կուգային Սուէզէն ծամբորդով : Ըս ծառայութիւնները երկու մեծ շոգենաւով կը լիւր որոնք փոփոխակի կերթան ամիսը անգամ մը Մեղրիայէն Ղէքսանդրիա ու 14 օրւան մէջ կը հասնին Ղէքսանդրիա, որոնց մեքենաներուն ու ծր 500 ձիու ուժէն է վերցնէ : Ետքը Սուէզէն կը կըրէ շոգենաւով մը ուղղակի Պոմպա ամիսը անգամ մը, ու հիմայ երկու ամիսը անգամ մը կը մեկնի Վալիպա : Ըս հաստատուած հրամանով Մեղրիայէն Ղէքսանդրիա կը հասնին նամակները տասներորդ օրը, Սուէզէն՝ տասներեք օրը, ու Պոմպա երսուելուց օրը, նոյնպէս ես գաւառուն ալ : Լալլալայ շոգենաւերուն աս կարգը հաստատուեցաւ, 48 օր ժամանակ սահմանուած էր, բայց հիմայ անոր չորրորդ մասը իջաւ : Ըս կերութիւնը ամեն կողմերէն կը տրոպեն որ իր շոգենաւերուն թիւը կը կնապատիկ . բայց անձոր է որ կարող ըլլայ բոլոր ծախքերը ընել, ինչպէս Մեղրիայի կաւալարութիւնը չի կրնա պատկէ իր տրուած վարձքերը . ու աս ալ հաւանական չերեւոր . մանաւանդ թէ անանկ կընաի որ ծովակալը կը կամենայ թէ աս նաւերուն ընկերութիւնը շատ վատակ ընելով պէտք է որ տեղութեան իրեն տրուած վարձքին՝ որ 38,000 լիւր սխեմալն է, գոնէ

երրորդ մասը չընդունի, ինչպես որ արդարությունն ալ ասանկ կը պահանջէ:

Համակները՝ ճամբորդները և անոնց ունեցած կարասիքը Լեւոնապոլսէն Վահրէ կը տանին շուգենաւով, ու անկէջ տաճիկ ուղտերով յուրեք, իրենք որ ու կէս ճամբայ ընելով:

Հեռագրական (Թէլեկրաֆ) գիծերը ևս շատ հարկաւոր կը լինէր փաշային, երբոր նա Վահրէ կը ընկնէր. որովհետեւ 17 րոպէի մէջ կ'իմանայ, Լ. Լ. րոպայէն Լեւոնապոլսէն եկած լուրերը:

Լեւոնապոլսէն ինչպէս Վահրէ տասնըօրս տեղ հաստատուած է հեռագրութեան համար, որոնք շուտ մը մէկմէկու կը հաղորդեն իրենց առած լուրերը:

((Ռադր. 1. Երտի))

Լստիճանք բարեխառնութեան Օմիւռնիոյ, դիտեալ, ի միջօրէի և եղեալ ըստ բաժանման Ռամուրի:

	Ստուերի:	Հարեալ:
Ուրբաթ	24 յունիս	+ 21½ աստիճան 29½ աս.
Շաբաթ	25 "	+ 22 " 28 "
Կիրակի	26 "	+ 22 " 33 "
Երկուշաբթի	27 "	+ 22½ " 34 "
Երեքշաբթի	28 "	+ 22½ " 30 "
Չորեքշաբթի	29 "	+ 22 " 31 "
Հինգշաբթի	30 "	+ 22 " 30 "

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՆՃԿԱՍՏԱՆ

Կոստանդնուպօլիս, 28 Հունիս:

Մայրաքաղաքիս առուտորին վրայօք յաջող լուրեր չունինք տալու, որովհետեւ միշտ մի և նոյն անշարժութեան վիճակի մէջ կը գտնուին:

Սեփար: Թուրք և ու գինեւոր անունով միայն են, թէպէտ քիչ ապրանք կայ հիմակուհիմայ. բայց կը հաստատեն թէ շատ կը պահուի մօտ օրերըս: Լստարական հունձը խիստ առատ է եղեր թէ Լորիսնուպօլիս և թէ Պրուսա, ու տեսակներն ալ աղւոր են եղեր: Ինչո՞ք չաբաթ 10 պալեա Պրուսայի մետաքս ծախեցաւ երկան խալպա՝ 235 և 238 զուռուշ:

Ֆիլիք: Քիչ մը կուզին, 100 պալեայի չափ ծախեցաւ անցած շաբաթ ֆրանք ապօրոտ 23 զուռուշ օխան. բայց ետքը գաղղիական շոգենաւով եկած լուրերը յաջող չըլլաւով, քիչ մը քաշեցան գնոյ պոնտոնները. այսու ամենայնիւ ապրանք ունեցողներն ալ պակաս գինով չեն ուզեր ամենեւին վաճառելու:

Շէհրի: Մօտ օրերս խիստ շատ ապրանք կը սպասուի, որովհետեւ աս տարվան հունձը առատ է եղեր ու տեսակը աղւոր. Սակայն թէ որ Լարոպայէն յաջող լուրեր չի գան, ճէհրի ունեցողները անշուշտ պիտի վնասին. քանզի կը հաստատեն թէ 24-25 զուռուշի իրենց ապրանք կը լլայ օխան ամեն ծախքով:

Բուրգ: Սեփար անշարժութեան մէջ է ու շատ ապրանք կը սպասուի ամեն կողմերէն:

Վիտոր: Լեւոնապոլսէն գրեթէ գործառնութիւն չըլլար. ու 6-6½ զուռուշ օխան անունով միայն է. հիմակուհիմայ 2000 չուվալի չափ դիտոր կայ մայրաքաղաքի մէջը:

Իզան մորթ: Թէպէտ քանի մը պղտիկ վաճառմունքներ եղան, այսու ամենայնիւ 5-5½ զուռուշ օխան դիւրավաճառ չէ. խիստ շատ ապրանք կը սպասուի մօտ օրերս:

Հորեն: Վուրսերէն եկած լուրերը յաջող չըլլաւով, թուրք ևս հետեւեալ գիները.

Հորեն կործր Թալլանի	20½-21½
" " (Կաշայի)	19½-19¾
" " Վիսարապիայի	18½-18¾
" " Խորըմիւն	19-19½
" " Բուճիլի	12-18
" Կակուշ Կարաղի	15½
" " Խարսիլ	13½
" " Բուճիլի	12-14
Վահրէ տարը	8½-8¾
Վարի	6-6½

Օմիւռնիս, 31 Հունիս:

Տեղոյս առուտական գործառնութիւնները միշտ անշարժութեան մէջ են ու ապրանք գիները հասարակօրէն անոնով միայն են. բայց կը յուսանք թէ աս ծախորդ վիճակին, քիչ ատենէն ետքը պիտի յաջորդէ բարի փոփոխութիւն մը. հիմակաւ գիւսաւոր ապրանք արժողութիւնները հետեւեալներն են:

Բամպակ:	Սեփար անշարժութեան մէջ է ու ծախսաւոր խիստ քիչ է. ասօրվան գիները ստոնք են:
Սոյուճա	215-220
Քրքաղաճ	210-212
Խասապա ծեծած	215-220
Պայրնտըր	185-140

Բուրգ: Թուրք և թէպէտ շատ ապրանք չի կայ. 150-200 զուռուշ խանթարը կը նայ ծախվիլ ըստ տեսակին:

Մետաքս: Մի և նոյն վիճակի մէջ է, ինչպէս որ մեր ետքի թիւովը ծանուցեր էինք:

Իզան մորթ: Քիչ ապրանք կայ. այսու ամենայնիւ 5½-5¾ զուռուշ օխան հազիւ թէ կը վաճառվի:

Տորոն: Երբ հունձի ապրանքը սկսաւ գալու, բայց տակաւին ծախք մը չեղաւ. որովհետեւ Լեւոնապոլսէն յաջող լուրեր չունինք աս ապրանքին վրայօք:

Լիֆի: Երբ փոփոխութիւն մը չեղաւ մեր վերջի թիւէն ետքը, ու գիները մի և նոյն են պսիւնքն 56-56½ զուռուշ չէին:

Փալամուտ: Քիչ մը կուզին. որովհետեւ կը հաստատեն թէ նոր հունձը առատ չէ. աս օրվան արժողութիւն հետեւեալն է:

Թիւստու տեսակը	զուռուշ	82-90
Քամաթան	"	76-78
Լեգզիոյ տեսակը	"	64-70
Լարիորդը	"	50
Սարնոցը	"	26-28

Չէթ: Թէպէտ Լարոպայի լուրերը այժման յաջող չեն, այսու ամենայնիւ Սիտիլի ու Լարեմիտի ապրանքը նաեւ մէջը առանգելու պայմանով բոլոր ծախքը վաճառողին վրայ. 205-210 զուռուշ խանթարը դիւրավաճառ է:

Ֆիլիք: Շատ ապրանք չի կայ, ու գնոյ առնող պակաս չէ. աս օրվան արժողութիւնը 42-44 զուռուշ է չէ. քին (2 օխան):

Սոսամ: Լարեմիտը լաւ է, ու հիմակվինէ դաշնադրութիւն ընել ուզող շատ կայ արժողութեան մէկ մասը կանխիկ վճարելով, որպէս զի ապրանքը լիւծ ատենը առանգէ վաճառողը: Ես պայմանով 56-57 զուռուշ տեղոյս քիչն ծախսու առնող կայ:

Հորեն: Թուրք և Լեւոնապոլսի առաջին տեսակը ֆրանքապօրոտ 24 զուռուշ է Պօլսոյ քիլէն. երկրորդ տեսակը՝ 21-23 զուռուշ տարւն 9-11 զուռուշ. քարին՝ 8½-9 զուռուշ:

Խահվէ: Թէպէտ շատ ապրանք չի կայ, բայց թուրք և աս օրվան արժողութիւնը Լեւոնապոլսի խահվէին՝ 600-630 զուռուշ է հարուր օխան. ըստ տեսակին:

Շաբար: Կուզին, որովհետեւ շատ չի կայ. 160 զուռուշ խանթարը, մինչև 245 զուռուշ կը վաճառվի ըստ տեսակին:

Լեղակ: Վիկալայի առաջին տեսակը՝ անտուկի մէջ 100-105 զուռուշ օխան գիւրամաճառ է:

Ուրդան կարմիր: Թուրք և Թէպէտ քիչ ապրանք կայ. աս օրվան արժողութիւնը ճիւղակ տեսակին՝ 80-82 զուռուշ է օխան:

Սիլակ (քարանֆիլ): Միշտ մի և նոյն վիճակի մէջ է. 16-17 զուռուշ օխան հազիւ թէ կը վաճառվի շոք ապրանքը:

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Հոգաբարձի կը ծանուցանենք ուսումնասէր հասարակութեանը, թէ ո՞վ որ կը փախաւ Վիենայի Սիլիթաթիոյ մօտը արպած հայկական դրքերէն ստանալու, կը նայ երթալ փրփականալոյ դպրատունը՝ որ քաղաքի մէջ հաստատուած է ֆուրկայ թաղը (Սոնա պաղ-չեփ ըսած տեղը). որովհետեւ հոն կը ծախէ հիմակ յիշեալ վանքին բոլոր դրքերը՝ չափաւոր գիներով, որ շատ մարդք արպած են:

Ս. Ս. Ռուս գաղղիացի վարժապետը իր դպրատունը դրոյած ըլլալով հիմակ, ուղղին կերթալ առանձին դաս կուտայ, ամիսը 3 ըրեալ վարձքով. թէ որ քանի մը հոգի մէկ տեղ՝ դաս առնել ուզեն, խիստ դիւրագին կը լայ, ըստ որում յիշեալ վարձքէն է վեր չի պահանջեր:

ԱՐԴԱՆՈՅՍ ԱՐԽԱՏԵԼՆ. Ե. Օրադիրը շաբաթը անգամ մը կը տրպիլի:

Տարեկան ստորագրութեան գինը՝ 120 զուռուշ է կանխիկ (փէշին). ով որ ուզէ կրնայ ստորագրվիլ:

Իզմիր՝ օրադիրութեան ապրանք:

Պօլսա՝ երկուր խանթար (Պոմօնանց Սիւրիէ աղայի) գրատունը:

Պուրսա՝ Քապաքճեան Ստոլմեոս ու Վրիգոր աղայից մաղաղան:

Լեւոնապոլսի Լեւոնապոլսի Կարապետ աղային մաղաղան:

Վահրէ՝ Լեւոնապոլսի մահաթի Լեւոնապոլսի գրատունը:

Հոպակ՝ Սոսայիտեան աղայ (Յակոբին գրատունը):

Թիւստ Վրեմեան Վրիգոր աղային գրատունը:

Լեւոնապոլսի աղային (Յարութիւն աղային մաղաղան):

Տիւրքաքիլի՝ Պարսն Վամանդիսի մաղաղան:

Լաշ՝ Պրոքթըրեան աղայ եղբարց մաղաղան:

Պաղատա՝ Լեւոնապոլսի առաջին թարգման աղայ Սոսիկին տունը:

Վարեճ՝ Շիրմաղանեան Սարգսեանց աղայ Վալուստին վաճառատունը:

Թէհրան՝ Լաւրեմեանց թարգման Սոսիկին բնակարանը:

Պոմպա՝ յարգի պարոնաց Լեւոնապոլսի որդեղ և ընկերաց վաճառատունը:

Սիլիթաթի ու Պաղապիս՝ յարգի պարոնաց Սեթ եղբարց գրատունը: